

O Holandských filmech, televizi a jiných věcech

Jak tento obširný text začít? Po dlouhém přeskupování jednotlivých, ne vždy zcela provázaných oddílů, jsem se rozhodla začít tím nejdůležitějším. Zjednodušeně lze říci, že v Holandsku je hodně peněz. Ano, je to bohatá a prosperující západoevropská země. A to se všemi klady i zápory, které toto označení nese. Její obyvatelé jsou konformní a společenské normy jsou velmi přísně zakotveny. Nikoho ani nenapadne je porušit. Nikdo si ve svém domě v přízemí nezatáhne rolety. Můžete se spolehnout na to, že když mezi sedmou a osmou večerní budete procházet ulicemi (nebo lépe, pojedete na kole, protože jízda na kole patří k jedné z oněch zakotvených povinných činností), ať už v Amsterdamu nebo menším městě, bude ta ulice velice klidná a výlohy – ano výlohy, protože tak opravdu vypadají – domácností budou spořádaně osvětlené a většina rodin bude přímo před vašimi zraky večeřet nebo sledovat televizor. Závěsy nebo rolety se zde neuplatňují. Proč? Snad aby se dalo dodržování oněch nepsaných společenských norem jednoduše kontrolovat.

To není zobecňování, to je realita. Všednodenní holandská realita. S mým tématem příliš nesouvisí, ovšem chci na tomto příkladu dokázat, nakolik je všechno v Holandsku svázáno pravidly. Ať už psanými či nepsanými, vždy ale úzkostně dodržovanými. Hluboko vžitá touha po konformitě ovládá všechna oddvětví lidské existence. Tedy i umění, tedy i film. A někdy ta konformita produkuje v důsledku ztráty citu pro věc i velmi odporné hybridy, které s uměním nemají vůbec nic společného, o tom ale dále.

WELKOM BIJ HOLLAND – VÍTEJTE V HOLANDSKU

Holandské filmové granty jsou velmi štědré, stejně jako všechny filmové produkce. Na "place" se pracuje za každou cenu *profesionálně*, ať už jde o třicetisekundový spot pro propagaci festivalu nebo o celovečerní film, to protože, když už se točí, tak jsou všichni zúčastnění řádně ohodnoceni. Vždy je to stejné, tak jak to mají Holanďani rádi. Zkušenosti přímo z "placu" z Holandska sama nemám, ovšem jeden můj známý, který se už několikrát neúspěšně snažil o přijetí na amsterdamskou Filmovou akademii, mi ho dokonale zprostředkoval. Do změknutí mozku, do změknutí kostí, zas a znovu, hlásí se na neplacené (či minimálně placené) pozice v rámci oněch *profesionálních* natáčení, kterých je v Amsterdamu a vůbec v celém Holandsku požehnaně. Skáče z jednoho místa, které ho

příliš nikam neposouvá, na druhé tak, jak by to například v České republice podle mě nikdy nebylo možné, především proto, že tolik, kolik je natáčení tady za měsíc se jich u nás odehraje za rok. Právě díky štědré holandské kapse – co se státu i soukromých producentů týče – se zde natáčí opravdu mnoho. Až příliš, řekla bych. Všechna ta dobře zafinancovaná natáčení se odehrávají v oné sterilní profesionalitě a jen málokdy vyprodukují umělecky hodnotnější kus. To proto, že celý moloch ovládá především onen konformní holandský vkus, jak jsem si nemohla nevšimnout. Nebo jste snad v nedávné době slyšeli o nějakém dobrém holandském filmu? Já ne. Ještě před odjezdem do Holandska, během práce na festivalu ve Varech, zaslechla jsem sice o jednom. Jmenuje se v českém překladu *Krvavý Mikuláš* (2010). Ve Varech byl uváděn jako půlnoční atrakce pro diváky se zvláště sebedestruktivními sklony. Mikuláš, který u nás nosí dětem dárky, ve filmu lítá po Amsterdamu a vraždí. Vyprávěl mi to kamarád produkční, který film bohužel viděl. Také mi vyprávěl, že u filmu raději usnul a konečný monumentální obraz zkrvaveného Mikuláše vjíždějícího na plátno na koni pro něj byl vysvobozením. Pro holandskou kinematografii to ovšem není žádná výjimka.

Holandřani jsou zvyklí koukat se na televizi a koukají se na ni hodně. I když jí třeba doma nemají, sledují ji na internetu. Koukají se na všechno. Diskusní pořady, zprávy i rádoby zábavné pořady - píšu rádoby, protože holandský humor nelze považovat za humor. Dokladem toho je nejoblíbenější Holandský film všech dob *New Kids Turbo* (2010). Na podzim 2011 vznikl už druhý díl této nádhery *New Kids Nitro* (2011). To pro velký úspěch toho prvního, pochopitelně. A o čem to celé je? O partě buranů z brabantské vesnice Maaskantje, kteří jsou vulgární, agresivní, oškliví a vlastně ve všem, co činí se nacházejí daleko za hranicemi dobrého vkusu. Reminiscence Troškovské trilogie Slunce, seno..., chtělo by se snad říci, ovšem to by bych byla pana režiséra Zdenka urazila. Maaskantje nejsou Čelákovice a proto se tu setkáme se střelnými zbraněmi, explicitně sexuálními scénami a slovníkem, pro který české "vole" je něco tak neutrálního jako "dobrý den." A Holandřani se můžou potřhat smíchy, pokud ne všichni, tak téměř všichni. Překvapivě i ti, kteří se jinak stylizují do liberálních intelektuálů západního typu. Ovšem ano, bohužel jen stylizují, za celou dobu, co jsem v Holandsku, jsem nepotkala jediného zajímavého Holandřana. (Abych nebyla nespravedlivá, jedna moje přítelkyně je poloviční Němka a poloviční Holandřanka, je vzdělaná, inteligentní, píše a dá se s ní hovořit, to je ovšem jediná výjimka potvrzující pravidlo. Mám zde sice poměrně mnoho přátel, ale všichni jsou cizinci.) Nelze s nimi žertovat ani užívat ironie, protože oni vtip nepochopí. Ironie, to je cizí pojem. Oni říkají legrace tomu, co lze vidět právě ve filmech *New Kids* – zkusmo se podívejte na [trailer](#), myslím, že velmi rychle pochopíte, co zde popisují.

Také se Holanďani, i moji vrstevníci, ač si to sami nepřiznají, bojí chovat se otevřeně, obzvláště k někomu z cizí země. (To je také onen hluboce zakořeněný konformismus a nedůvěra, kterou sice mladší jedinci záměrně maskují, která ovšem ve svých extrémistických projevech občas exploduje v něco obzvlášť zrudného. Napadá mě příklad z poslední doby. Strana za svobodu Geerta Wilderse vytvořila web, na kterém vyzývá občany, aby nahlašovali své stížnosti na chování imigrantů z východních členských zemí Evropské unie. Ač se od této akce holandský ministr zahraničí distancoval, stránky dosud nebyly nikým z Nizozemí napadeny. To jsou pak už věci, ze kterých mrazí) Lidé se zde tedy chovají konformně a chtějí především Maskantje. To je ta jejich originalita začínající a končící v legálním kouření marihuany, legální prostituci, legálnímu močení na ulicích v obskurních kabinách ve tvaru šneků, do kterých je vidět a v absolutní neschopnosti civilizovaně se bavit. Zdá se vám snad, že přeháním? Nuže přijďte do Holandska a uvidíte sami. Za necelý týden se vám podaří dokonale poznat vše, co zdejší realita obsahuje.

KVĚTINY JSOU LEVNÉ, VLAKY RYCHLÉ A HOLANĎANI RÁDI SLEDUJÍ TELEVIZI

Abych ale onu sociologickou stránku holandského života, jak já ji pozoruji, shrnula a vrátila se zpět ke svému tématu. Pokusím se ještě jednou o krátkou sociologickou sondu, protože si myslím, že bez osvětlení onoho společenského kontextu nelze holanské kinematografii a zvyklostem v AV tvorbě vůbec příliš porozumnět. Tedy, Holandsko je krásná země. Krásně placatá a zdánlivě přívětivá. Žije se zde pohodlně, bydlení je drahé, potraviny v supermarketu levné, služby jsou drahé, kola jsou levná, ale také se hodně kradou. Květiny jsou levné. Vlaky jsou čisté, rychlé a drahé. Lidé jsou podobně placatí stejně jako ta jejich země, a to především zevnitř. Jsou ale v prvním plánu hodní a usmívají se. Holanďani jsou velice šetrní, co se financí týče, to je fáma, která o nich Evropou koluje, a je pravdivá. Právě v jejím důsledku, domnívám se, tvoří devadesát procent jejich jídelníčku studené sendviče. Jedí je k snídani, obědu a převážně i k večeři. A mají rádi řád, kterým žije celá jejich země, kterou mají - pozor - také! velmi a bezvýhradně rádi. Stačí-li vám výše vypočtené k celistvému životu, můžete zde přebývat velice spokojeně. Nikdy ale nesmíte čekat, že se s vámi někdo pustí do hlubší intelektuální debaty, že se někdo bude snažit mít originálně extrémní názor (to, že by ho doopravdy měl nehrozí), originálně vypadat nebo něco originálního tvořit. A že se o vás bude někdo doopravdy starat, že ho budete doopravdy zajímat. To od Holanďanů nelze čekat, od toho jsou v Holandsku cizinci. Od všeho, co dělá z lidské existence žití namísto zde

uplatňovaného malebného přežívání na povrchu, jsou zde Američani, Italové, Španělé, Rakušáci a Němci. Tolik alespoň moje osobní zkušenost.

Je ale velmi zajímavé to, co už jsem zde zmiňovala. Holanďani se opravdu koukají na televizi a zajímá je, co se vysílá. Do styku přicházím především s lidmi v mém věku, ti tedy převážně televizi nevlastní, ale aktuální vydání svých oblíbených talk show, reality show, atd. Sledují na internetu. Na mládež se orientuje především stanice Nederland 3, pod níž spadá několik broadcasterů, kteří ji plní programem. [Stránky Nederland 3](#) jsou uživatelsky velmi přátelské a na zdá se, že na sledování na internetu jsou vlastně zařízeny. Všichni moji holanďtí známí tráví většinu volného času u počítače, sice tam také lelkují jako vrstevníci čeští, ale také sledují televizi. To je rozhodně jiné než u nás. Je to ale tím, že Nederland 3 jim nabízí to, co chtějí. Jsou to zábavné věci a většina z nich se tváří i trochu intelektuálně, analyzuje se v nich například společenské dění v Holandsku, ale je to podáno jaksi stravitelně. Tedy ideální pro onoho mladého Holanďana, který by tak rád byl kosmopolitou a volnomyšlenkářem, ovšem jím není a nikdy nebude.

Co se ryze holandsky hovořících kanálů týče, je tu veřejnoprávní Nederland 1, Nederland 2 a Nederland 3, ty vysílají celoplošně. Digitálně potom Nederland 24, na kterém se střídá vysílání stanic: 101 TV, Best 24, Consumenten 24, Cultura 24, Familie 24, Geschiedenis 24, Holland Doc 24, Humor TV 24, Journaal 24, Politiek 24, Spirit 24, Sterren 24, Z@ppelin 24 / Z@pp 24) a mezinárodní vysílání potom činí stanice BVN.

Přiznávám, že výčet stanic jsem opsala z Wikipedie, protože holandsky se učit nechci (ta řeč mi připadá hloupá, ačkoliv nemám problém jí rozumět) a nesleduji holandskou televizi sama. To, z čeho budu v následujícím textu čerpat především jsou zkušenosti lidí, kteří mě obklopují či mé pozorování jejich vztahu k televizi, protože ano, oni ji rádi sledují i když jste u nich na návštěvě a dále potom moje účast na dokumentárním festivalu IDFA v Amsterdamu.

Nederland 3 je opravdu stanicí nejnovativnější, nejotevřenější a nejvšestrannější. Vnímám ji jako něco, o co se nyní pokouší ČT2. Nederland 3 vysílá zábavné i poučné pořady pro všechny věkové skupiny, především se ale orientuje na skupinu cca do třiceti let, tedy jsou zde k vidění pořady i lehce provokativní. Vzhledem k holandské povaze zdají se mně osobně občas až tupě a samoučelně provokativní, ale nechme být. Stejně nikdy cele neporozumím tomu, o co v nich jde, tedy se mohu jen domnívat. Je zde například jakási reality show, ve které asi pětadvacetiletý hoch hledá štěstí a naráží při tom na různé bizarní překážky nebo také něco ve smyslu našeho Krause (nebo lépe amerického Lettermana), kde se charismatický padesátník vyjadřuje ke společenskému a politickému dění. Můj bývalý chlapec spolu se svým bratrancem, dokázali u něj ukázněně sedět a

ustavičně se smát. Když mi řekli, čemu se smějí, nezdálo se mi to vůbec vtipné. Asi to nepřekvapí.

Je tedy zjevné, že to dělá Nederland 3 dobře, protože na rozdíl od ČT2 ho jeho cílová skupina sleduje. Zároveň se ale zabývá i tvorbou ryze dětskou a dokonce původní. Onen můj, již zmiňovaný známý, se po mnoha neperspektivních, neplacených a stále stejných pozicích velice "*profesionálních*" asistentů na různých filmových placech, dostal k – ano – placené pozici asistenta produkce v rámci natáčení původního holandského seriálu pro mládež do patnácti let, který zčásti financoval i Nederland 3, především ale AVRO. Když se na konci října objevil první dvacetiminutový díl seriálu, jehož název lze přeložit jako "*Jak mám přežít?*", musela jsem s ním tu slavnostní událost sledovat. To byl tedy jediný holandský televizní pořad, který jsem za svůj dosavadní pobyt shlédla celý. Velice mě ale potěšil, co se kvality zpracování nepříliš invenčního příběhu týče. Bylo v něm citelné to, co v tomto textu vyvozují a neustále opakuji. I takový poměrně malý projekt pro děti se zde dělá velice pečlivě, pokud není invence ve scénáři, dostane se jí kameře. Celé to působilo jako něco, co v ČR bohužel nemá a asi ještě dlouho nebude mít obdoby. I ten vlastně nezajímavý příběh o tom, jak je to těžké být třináctiletou holkou, která má rozvedené rodiče a zrovna nastupuje na gymnázium, je osvěžen nadsázkou, která se uplatňuje. Nereálnými snovými sekvencemi, občasnou animací, která zde zhmotňuje dívčiny představy i tím, jak pracuje s jejím vnitřním hlasem. Je to velmi osobitý seriál, který má to, co vrstevníci hlavní hrdinky chtějí vidět. To, jak řeší své problémy, ale potřebují jí rozumět a ztotožnit se s ní. Pokud tedy v seriálu vystupují její rodiče, vidíme je zase a znovu pouze její optikou. Nabízí-li se srovnání s nedávno vyprodukovaným ostravským seriálem 4Teens. Musím bohužel konstatovat i na základě jediného dílu, který jsem z obou sérií shlédla, existenci obřímí propasti, která mezi oběma díly zeje. Scénář a budoucí zápletky celkově je v nizozemském seriálu občerstvena právě těmi neinvenčními postupy, o kterých píšu výše.

I vizuální stránka holandského díla je zajímavá, ale zároveň velice profesionálně zpracovaná, herecké výkony jsou na rozdíl od českého ekvivalentu věrohodné a to i přesto, že zmíněný holandský seriál se věnuje dětem mladším ve věku dvanácti až čtrnácti let. Snad by se tedy více hodilo jej srovnávat s *Létajícím Čestmírem*, *Panem Tau* nebo *Arabelou*, jenomže to je ta potíž. V České televizi, jako ve veřejnoprávním médiu, jakým je i Nederland 3, v současné době žádné původní seriály pro tuto věkovou skupinu nevznikají. Myslím, že se nemýlím, když to tvrdím. Nevybavuji si z poslední doby nic, co by stálo za zmínku. Pouze ony upachtěné *For Teens*. A když si pustíte pár ukázek ze seriálu [Hoe overleef ik..?](#) - tedy *Jak mám přežít?*, uvidíte, že se zmíněnými *4Teens* toho

má seriál společného mnoho. Jenom se to v jednom případě povedlo a v tom druhém – českém – ne.

Ať už si tedy o Holanďanech, jejich humoru – filmovém i televizním – myslím cokoliv, považuji za velice chvályhodné, že se pouští do původní tvorby pro děti a nebojí se vytvořit čistokrevně dětský seriál. Nepouští kalhoty, tak jak se stalo v seriálu ostravského TS, tím směrem, že raději polovinu děje věnují dospělým postavám, kdyby se to náhodou dětem nelíbilo, ať se koukají alespoň rodiče. Rodiče se budou koukat, pokud se seriál nasadí na osmou večerní a pokud jsou oni zvyklí zapínat televizor a shovívavě vydržet u ČT namísto přepínání na NOVO. Děti se ale koukat nebudou, když jsou autorem scénáře čtyřicetileté ženy, které ani nemohou vědět, co by děti, potažmo mládež zajímalo a vznikne tak další chameleonovitý česko-televizní seriálový patvar, který má hladit i mrazit, ale především nikoho moc nebaví.

Pravděpodobně je to celé o penězích, v ČT se radši finance tříští mezi nepříliš sledované a z části hrané magazíny pro děti a mládež, než aby někdo učinil onen odvážný krok a jal se udělat původní hraný seriál pouze děti. Pořádně a s vědomím, že je třeba udělat ho dobře a to i za cenu angažování více scenáristů, více kamer, více natáčecích dnů více dětí na place, více pomocných režisérů, kteří je zkontrolují, a tak dále... Třeba ta chvíle jednou přijde, ale myslím si, že mám pravdu, když tvrdím, že v současnosti je u nás vznik podobného seriálu, který v Holandsku mimochodem vysílali v sobotu v podvečer a bez většího hřebu okolo premiéry, zcela nemyslitelný.

IDFA, TO JE RÁJ

Píšu-li o Nederland 3, mohu zmínit i ony největší holandské broadcastery – AVRO, BNN, VPRO. Je jich mnohem víc, ale s těmito se setkávám v běžném životě nejčastěji. Státními vysílateli jsou NOS a NTR a k takzvaným speciálním broadcasterům, zaměřeným většinou dle nějakého vlastního morálního statementu patří BOS, HUMAN, JO, IKON a další. S ženou z dokumentárního oddělení IKON jsem měla možnost osobně hovořit během každodenních koleček "Meet the professionals" na IDFAcademy. Barbara Wiessing nám řekla, že jim jde především o "liberální pohled na věc" a zajímají je všechna témata, především ale "náboženství" a "politika". Z hlediska dokumentů přijímají filmy ve všech fázích vzniku. A nejvýhodnější pro ně je, což prý platí pro celé Holandsko, jak řekla, když se uplatňuje klasický trojúhelník producent- režisér – broadcaster. Pro ně jako pro broadcastera je nejvýhodnější jednat s producentem, který ví, co chce a ví, za kolik to prodat. Když jsme se jí ptali, jaká témata je konkrétně zajímají řekla nám výstižně. "Jde

hlavně o to, aby to byl film o něčem, co je relevantní pro holandského diváka, o něčem, co je důležité, aby to věděl." Zároveň ale – myslím, že tím potvrdila moje slova z úvodu o tom, že peněz je v holandském filmu i televizi ve všech směrech dost a divák i tvůrce tedy může být v této zemi (pokud se mu poštěstí) opravdu v ráji – řekla, že dokumenty, které oni kupují běží na AVRO v nočních blocích. Sleduje je tedy zákonitě málo lidí, "but, that's not really important thing," dodala s mecenášským úsměvem a znovu zopakovala, že jí osobně jde především o relevantní témata, která je třeba sdělit. Vzhledem k tomu, že oni uvádějí své filmy v kinech i v televizi, vysvětlila nám zásadní rozdíl mezi těmito dvěma účely. V televizi je i v dokumentu nutné diváka během prvních čtyř minut zcela vtáhnout a připoutat (ano, řekla opravdu čtyři minuty, což potvrzuje má slova o tom, že Holanďani televizi sledují jinak a více, asi i pozorněji a disciplinovaněji, než našinci), kdežto z kina už neodejde a proto může být začátek pozvolný (to je také zajímavé a souvisí to pravděpodobně se zmiňovanou holandskou lakotou, když už si koupí lístek, tak už neodejde). Takových sedánek s producenty, režiséry a sales agenty jsem absolvovala více než dvacet, ovšem paní Wiessing zde zmiňuji záměrně. Souvisí bezprostředně s jedním holandským televizním kanálem a to, co říkala do velké míry potvrdilo a ještě rozvinulo mé dosavadní vnímání nizozemské televizní produkce.

Její slova potvrdil i holandský dokument *When I was death*, který jsem shlédla o dva dny později, a který finančně podpořili. Jsou to hravě a stylizovaně podané vzpomínky lidí na okamžiky, v nichž se ocitli na hranici života a smrti. Film stojí především na několika silných protagonistech a i přes téma, kterému se věnuje, je vtipný. (I přesto, že je ryze holandský je vtipný, chtělo by se říci.) Jak ale Barbara Wiessing správně řekla, v Holandsku ho uvidí pouze minimum těch lidí, kteří v noci nemohou spát. Škoda, je to dobrý a zajímavý film. Většina obyvatelstva ale raději zůstane u Maaskantje.

Meet the Fokkens, další zástupce holandského dokumentu na IDFA který se mi bohužel nepodařilo shlédnout, ale díky četné propagaci v rámci festivalu znám všechny jeho trailery. Film o dvojčatech Louise a Martine Fokkens, prostitutkách, které ve věhlasné amsterdamské čtvrti červených luceren působí už přes padesát let. Film je financovaný stanicí VPRO, kterou už jsem také zmiňovala. Oba dokumenty jsou velmi výlučné v tom, že se zabývají holandskými interními záležitostmi. Nedělají to příliš intelektuálním způsobem ani neklesají příliš do hloubky samotného problému. Jejich ambicí je bavit. Jsou tvořeny především se záměrem chytit diváka a nepustit ho, ovšem překvapivě ne toho festivalového, ale televizního. To proto, že v televizi je tu opravdu hodně a bojují spolu o diváky a ti si mohou lebedit. Zmíněné filmy jsou tedy důkazem velice štědré televizní politiky i toho, že televizní kultura je v Holandsku na poněkud jiné úrovni než u nás. Je zde

široká nabídka kanálů pokrývaná několika "broadcastery", přičemž nezobecňuji, když napíšu, že každý (Holanďan) si přijde na své.

Sama jsem sice projekci Meet the Fokkens na IDFA propásla, když jsem si stěžovala své holanské přítelkyni Lieke, že mě to mrzí, protože film byl vnímán jako jedna ze stežňních – ačkoliv ne z hlediska kvality – ale senzací celého festivalu, řekla mi přítelkyně Lieke, že ji film sice také zajímá, ale vidět ho teď nechce a nemusí, protože stejně prý bude nejpozději za měsíc v televizi. To se také stalo. Protože bylo VPRO producentem filmu, opravdu velmi brzy ho také odvysílalo. Pouze to potvrzuje, co jsem již napsala, i to co nám říkala paní Wisseng z IKONu. V Holandsku se dává hodně peněz i do televizní tvorby, ta ale zároveň je na poměrně vysoké úrovni a holandský divák je na to zvyklý. Proto je také televizi věrný. Do kina se tady chodí, ale – ano, snad to souvisí i s lakotou Holanďanů – mimo festivaly se mi zdá, že docela málo. Nebo méně než v České republice. Co potřebují, najdou v televizi a je to zadarmo.

Janneke Doolard, ředitelka společnosti KeyDocs mi zase naopak řekla, že vše je sledováno. V Holandsku prý na film peníze dostanete a dostanete jich hodně, to co točíte musí být ale od začátku pod kontrolou. Peníze jsou zárukou, že to profesionálně posviští a zodpovědnost nese především ten, kdo celou věc financuje. Pokud by tedy váš film financovalo KeyDocs, nesmíte čekat, že budete finančně podpořeni, pokud už máte něco natočeného. Oni chtějí být od začátku součástí celého procesu. To svědčí o tom, že ve věci financování dokumentu nelze – co se holandských i světových producentů a kanálů týče – ani trochu zoběčňovat. Každý to má rád jinak. Někdo radši nakupuje hotové filmy, jiný radši pomůže na svět hezkému námětu a to se všim všudy.

IDFACADEMY, aneb JE NÁS JAKO PSŮ, ALE JSME TAKY INDUSTRY

Byla jsem vybrána jako účastník IDFAcademy, což je novější a méně slavná obdoba například Berlinale Talent Campusu. V rámci té se také odehrála četná setkání s profesionály z dokumentárního světa, o kterých se částečně zmiňuji výše. Vzhledem k tomu, že se celá "akademie" odehrává v rámci největšího festivalu dokumentu na světě, je, na rozdíl od německé verze, zaměřena ryze na témata spjatá s dokumentem. Pro našince, který zná festival v Jihlavě, v Karlových Varech nebo Letní filmovou školu je ovšem IDFA celkově zcela novým formátem. Podobně jako Berlinale a všechny významnější světové festivaly se zde to zásadní odehrává mezi *profesionály* (podobnost s *profesionály*, kteří v Holandsku ustavičně něco točí, o kterých píšu na začátku, je ryze náhodná, na IDFA je totiž devadesáti procentní zahraniční účast).

Neznamená to ale, že by ryze divácká sekce na festivalu neexistovala. Je pouze upozaděna a jako obyčejný divák máte jenom velice omezené možnosti, co se programu, ale i dostupnosti představení týče. Jako onen *profesionál* máte ovšem možnosti téměř neomezené, co se vstupů i pravomocí týče, tedy pro někoho, kdo je mladý, nadějný a navíc má s sebou v kapse stejně mladý a stejně nadějný film jako je on sám, je právě zde největší možnost sám sebe i svou tvorbu prodat a takzvaně prorazit. IDFA, tak jak je nyní nastavená, je určena především právě k nákupu hotových filmů, kvůli kterým se sem sjíždějí broadcasteri z celého světa, pro ty je určeno zejména zdejší Forum, tedy Film Market, kde nakupují, nakupují a nakupují. Každý dle své priority. Tvůrci zde ale mohou usilovat i o financování připravovaných projektů v rámci pitchingu, stejně jako o dofinancování projektů rozdělaných, na kterých mají zájem sales agenti nebo distributoři, každý opět dle svého gusta.

K tomu gustu jednotlivých broadcasterů bych se ráda vrátila. Jako účastník profesionální – industry sekce získáte spolu s akreditací, která vás opravňuje vstupovat téměř kamkoliv, i Industry Guide, tedy průvodce světem profesionálů. Není nic snažšího, než v něm do oblbnutí listovat a libovat si, na kolik lidí ze světového dokumentu máte rázem kontakt, a když do nich navíc na jednom z pravidelných odpoledních sponzorovaných dýchánek při troše štěstí narazíte, třeba si vás koupí i s vaším filmem. V rámci IDFAcademy jsme také měli přednášku s názvem "Who is who", na které nás Greg Sanderson z BBC a Barbara Truyen z VPRO důkladně seznámili s každým broadcasterem, který na IDFA dorazil a s jeho prioritami, co se nákupu filmů týče. Víte, co řekli o České televizi? Totéž co například o jedné čínské televizi, o které nevěděli zhora nic. "They buy a lot."

DOCLAB; HUDBA BUDOUCNOSTI NA KONEC

V rámci IDFA jsem také měla možnost naučit se jedno zcela nové slovo. Totiž DocLab. Trvalo mi to ale nějakou dobu, než jsem pochopila, co se za ním skrývá a jak to vlastně funguje. Tedy DocLab sám o sobě, to je organizace vzniklá pod IDFA a to, co DocLab dělá se označuje se jako DIGITAL STORYTELLING - což je v současné době vnímáno jako největší experiment s audiovizuálním médiem vůbec. Na IDFA má DocLab vlastní sekci, ve které prezentuje různé příklady digitálního storytellingu, a to, jakým způsobem je do jednotlivých projektů DocLab zapojen, lze označit jako kurátorství. DocLab hledá projekty - ze zaslanych, ale hledají je i sami na internetu. Existuje už i několik průkopníků, kteří se tím cíleně zabývají a o ty se oni zajímají jaksi soustavně. A

když si vyberou projekt, pak nad ním drží ochrannou ruku, prezentují ho na IDFA, ale i jinde - například na Berlinale momentálně. Ale všeobecně prostě tam, kde je zájem se o té nové formě něco dozvědět.

Pro představu zde stránky DocLab a přehled projektů, které oni nejnověji podpořili.

<http://www.doclab.org/category/projects/>

Celá záležitost trvá od roku 2008, kdy to v rámci IDFA založili studenti oněch – alespoň v mém okolí – často vysmívaných intermédiálních studií.

Dá se říci, že digital storytelling se dělí dále do podskupin - které vlastně vyplývají z cest, jakými se který tvůrce vydává, protože je to tak nová věc, že se ty kategorie vlastně utvářejí samy. Což se mi zdá naprosto unikátní. Vlastně, když to člověk sleduje, ponořuje se více a více do těch cest, kterými se filmové médium může ubírat a ukazuje se, pro mě osobně překvapivě, že jich je ještě spousta.

Dělit to tedy lze na:

- **interactive roadmovie** - což je prakticky stránka naplněná krátkými filmy, např. <http://www.interviewproject.de/> - dělal to syn Davida Lynche, v podstatě spousta rozhovorů uskutečněných během jednoho měsíce v celém Německu nebo Today od J. Harrise <http://www.number27.org/today.php> což je jeho projekt, kdy každý den v roce, než šel spát, vyfotil jednu fotku

- **participating project** - tvůrce osloví lidi, aby něco dělali, a on je více kurátorem celé věci - nejznámější příklad z tohoto sudu je Young me Now me od Ze Franka <http://www.zefrank.com/youngmenowme/>, který taky platí za největšího experimentátora s digital storytellingem a udělal už spoustu projektů

- **interactive storytelling** - propojuje interakci s lidmi i s narácí, holanďani to označují jako "interactive narrative", například výborný projekt <http://codebarre.tv> kde je celkem 100 krátkých filmů o různých věcech, co nás obklopují a pomocí webové kamery můžete naskenovat čárový kód nějaké věci - například cigaret - a na stránce vyjede několik filmů, které se vztahují ke kategorii 18+ a k cigaretám, je to ohromně vtipné - hlavně v té kategorii 18+, další je třeba Thantorama, ze které mě osobně mrazí <http://www.thanatorama.com/us/?#/reception/> tam podle kritérií, které sami zadáte, zjistíte, co se s vámi stane po smrti

Tolik tedy k základnímu dělení jen pro přehled o tom, co zcela nového je ve světě. Co se týče financování tohoto nového formátu, je to podle mě vždycky dobrodružství a u

tohoto obzvlášť. Podle těch několika projektů, které znám, se mi ale zdá, že zatím to nejvíce podporuje francouzské Arte a National film Board of Canada.

Přes špatný filmový vkus Holanďanů i jejich společenské nešvary jsem se dostala k IDFA a novým dokumentárním formám. Každému, kdo by se do dnešního Holandska chtěl vypravit, přeji pevné nervy. Může zde být velmi šťasten, ale také velmi nakrknut. Tak jako ostatně všude.